— Синочку! Ану, подивись, що в нас у торбі?.. Питаєш мене, моя мамо убога. Довго з тобою ходили ми під вікнами багатирів і жебрали шматки хліба; прохали, молили, я, скидаючи шапку, а ти, низько схиляючи свою голову. Мамо, голубко, як страшно болять наші душі, як тіло ломле, а торба порожня!.. Скільки разів ми казали, прохали, що треба нам хліба, що їсти ми хочемо — чорного, чорного хліба ми хочемо; дайте нам здорового, свіжого хліба, Христа ради, вважаючи на наші голодні обличчя, на наші темні очі!.. "Подайте, Христа ради, подайте простого хліба і води погожої!"

Так ми благали людей, а серце наше на шмаття дралось, очі боліли від сорому, спина гнулась, а душа мліла... Нам же іноді, сміючись, давали маленький шматок маківника або по півсклянці солодкого чаю — більш нічого... "Але, добродії, їсти ми хочемо, дайте нам скибку чорного хліба!.." І вони гнали нас, почувши се, а під час цькували собаками... "Нене, нене, годі прохати",— казав я, поки не стисли конвульсії мій живіт... Тоді ти, втомившись, сіла край великого села нк шляху, під вербою, і кажеш мені: "Сину, моя дитино, годі жебрати, отут бач як м'яко, наче постеля для старих моїх натруджених кісток, наче колиска для твого змученого дитячого тіла,— пригорнись до мене — і... заснемо, довіку — до суду заснемо..."

• — Нене, я їсти хочу, я жити хочу, хліба, хліба я хочу!..— гукав я несамовитий...

Ти крекчучи встала, підвелась і зітхнула так, що верба, здавалось, схилила отяжені хмуристі віти — і ми пішли, пішли на село... Коли їде піп з повним возом хліба й паляниць...

— Панотче, панотче, дайте, подайте, Христа ради, хліба!..

— Що, гольтіпахи, що, обідранці, що, злодії? — скрикнув він.— Ану, покажте торбу!..

Вивернув піп порожню торбу, побачив там грудочку цукру, що десь на сміх дали нам добрії люди, і зареготав; потім витяг хліба з власного мішка, подивився на нього, поглянув на хліб і одламав половину... А в нас слини текли, живіт болів, очі горіли від радощів...

— Чи всю половину їм віддати, чи, може, багато? — спитав піп у наймита свого...

— Та дайте вже, панотче, всю, адже ж бачите, які вони убогі, нещасні!

— Ні, буде багато, об'їдяться здуру з голоду!..— мовив піп і, лишивши собі півполовину, останній кинув мені в торбу.

— І от тепер ти кажеш, нене" щоб я подивився, що маємо в торбі?.. Ми маємо в торбі лиш шмат черствого хліба!.. А їсти так хочеться, так страшно їсти хочеться... Сниться мені цілий хліб, цілий віз хліба, що поїхав з попом; і сниться-мені, і мрії ті дражнять мене, мамо-голубко!.. Убий мене, жити не хочу, не можу: там у селі багато хліба, гарні, смачні... А у нас у торбі лиш шмат... О боже, як їсти хочеться!! Як остогидло вже жебрати, мамо! Що вдіяти серцеві, що воно мліє? Мамо, дай руку, дай приложу до серця, може, полегшає... Мамо, мамо, ти вмираєш?!. Я сам, один лишусь жебрати?.. Мамо, он подивись, мамо, там друге село, там люди, може, добріші, там їсти-обідать дадуть і хліба... Нене, нене, їсти хочеться!.. Ходім же, нене!.. Але ти втомилась, прихилилась до верби й засипаєш?.. Нене, мамо, голубко, он село недалеко!!! Там... їсти дадуть!.. Собаками нацькують?., кажеш ти... О, що ж робити, що робити?!! Проклятий город!.. Тягне. О, будь проклята тая година, коли ми почали жебрати, коли цілком віддались на волю господаря-пана, що знущається тепер над нами, вбогими!!. Прокляття, прокляття!!.

9 березоля 1904 року